

ЗВІДОМЛЕННЯ

Української реформованої реальної гімназії
в Ржевнициах

при Укр. Педаг. Інституті ім. М. Драгоманова в Празі
за шк. рік 1927—1928

подас

Дирекція при співчасті вчительського збору.

VÝROČNÍ ZPRÁVA

Ukrajinského reformního reálného gymnasia
v Revnicích

při Ukr. Pedag. Ústavu jm. M. Drahomanova v Praze
za šk. rok 1927-28

podává

ředitelství s přispěním profesorského zboru.

ПРАГА 1928

До десятилітньої річниці самостійності Чехословацької Республіки.

В біжучому році молода республіка братнього нам Чехословацького народу вступає в ювілейну річницю своєї самостійності. В «Свято свободи» 28. жовтня цього року мине рівно десять років, як під гуркіт гармат зі згарищ світової війни й воєнної заверюхи, підвелялася ця молода, консолідована і така життєво сильна демократична держава. День за днем в той тяжкий переломовий 1918 рік народ Чехословацький здобував собі позиції на світовому форумі й підготовляв вступ до нового вільного життя. І кождий здобуток на цьому шляху всенародного відродження кидав ясне світло до майбутнього, був прекрасною маніфестацією сили й здатності народу, ставав його народнім святом. «Як у сні, як у казці йду цими споминами, споминами страшними на початку року, виключно прекрасними на весні й в літі, переживними в осені» (Ян Андєл). Коли в життю старої держави десята річниця є тільки непомітний відлам часу, — десята річниця самостійного існування молodoї держави являється дуже важливим етапом в її життю й розвитку. Пережитий час вільного й незалежного існування для Чехословацького народу, так би мовити, освячує і закріпляє традицію самої свободи, овіяної біgom часу; для держави-ж, як такої, ця річниця означає майже цілковите закінчення періоду початкової, тяжкої будівничої праці; уконстатування і консолідацію всіх форм державного життя республіки, самостійного, але дуже відповідального життя в визволеній батьківщині.

Чи треба казати про те виключне значіння самостійності для молodoї Чехословацької республіки, для не дуже численного славянського народу, що вже від стількох віків являється авангардом славянського світу на заході, на його найтяжчому кордоні, де найстрашніше на нього навалювалися хвилі германського моря?

Що врятувало цей народ, який, здавалось, вже ліг безпробудно в домовину, перед духовим зором якого стояла страшна доля славян полабських? Його любов до батьківщини, його віра в правду і справедливість, великі гасла його пророків, віра в остаточну перевагу сили моральної над силою фізичною. «Моральна сила, оця небесна *quinta essentia*, каже др. К. Велебіл, є така матерія, без якої й великі імперії животіють і гинуть».

Відродження Чехословацького народу є, мабуть, найбільшим чудом в новій історії Європи. І коли президент республіки проф. Т. Г. Масарик в 1927 році сказав, що історія Чехословацького народу є найбільш величною, то в тому треба бачити лише об'єктивне констатування правди. «Тепер лише, каже славний президент, коли чоловік читає історію, приходить йому до свідомості думка, яка то є велика річ — у державі тись. Зважте собі, які хвилююча є наша історія; візьміть, наприклад, Пржемисловців і всю їх полі-

тику до Німеччини, — як правдиво вони оцінили нашу міжнародну ситуацію; візьміть потім реформацію, протиреформацію, відродження, — яка є ця боротьба незвичайно драматична; а потім візьміть нашу мапу і наше положення на ній і зважте, що ми уде рожались. Це вже само по собі чогось варто. Тільки добре собі усвідомте нашу історію; я не знаю, яка є в світі величніша» («Lid. Noviny» 28/V-1927).

І коли собі справді усвідомиш не тільки розумом, але й серцем весь драматизм боротьби народа за своє життя, за щастя бути під сонцем на своїй рідній, обітованій землі, тоді виростає в цілій величі образ упрост леґендарної прекрасної Богемії, що як могутня скеля перед бурхливого моря, з давнину лих часів до сучасного менту гордо стоїть, спираючись на свої гори.

My jsme ve lví říši!

J. Neruda.

Здобувши тепер свою свободу, за якою так тужили цілі століття попередні покоління і не дочекались її, вдячний народ Чехословацький не забуває віддати честь тіням тих, які й в найгірші доби подбадьорували змучений народ, тіням тих, хто в темряві неволі підготовляв прихід нового ранку. Між ними найстаршим є Ян Амос Коменський і інші «будителі» Чехословацького народу, між якими не можна не згадати Гавлічка, Налацького, Шафарика. Підготовлений ними народ становиться до бою проти кривди, несправедливості й насилля і виконує чудеса героїзму під Зборовом, Бахмачем... Хто би не згадав тих героїчних легіонерів, які своїм життям і кровю платили за свободу народню; хто би не згадав тих н е в і д о м и х вояків-героїв, яких страждання, кров і смерть перехилили вагу справедливості в сприятливий бік.

«Біля нашої колиски, каже проф. Дієрмек, не стояв геній слави й сили, але фурії якихось ірраціональних сил, прірвою розкритий гріб мільйонів; нарікання, плач, стогін вдовиць і сиріток. Наші зорі, світло нашої свободи, виходять із темного тла, з чорної похмурої ночі найбільшого людського занепаду, зі світового катаклізму, який зберіним іменем війною зовемо».

Згадує Чехословацький народ і тих своїх борців, які ще і зараз працюють на славу республіки і між ними свого найбільшого героя, президента — філософа на троні, проф. Т. Г. Масарика. Масарик є найбільшим героєм духа і правди в сучасній добі, героєм чину. Тяжко в короткій статті схарактеризувати образ людини, якого мало яка держава має, а в якому є втілена сила, правда і любов чеської душі; який веде свій народ шляхом культури духа і серця до правдивого виховання і чистої гуманності. Т. Г. Масарик був рішаючим чинником у питанні про чеську самостійність, він же був суддею і над долею Австро-Угорщини.

Оглянемо тепер, хоч і дуже побіжно, вислід праці, яку виконала республіка в перше десятиліття своєї самостійності. Дуже багато було зроблено за цих десять літ у всіх галузях людської діяльності. Стерті сліди бід і страхіть воєнних, життєвий рівень всіх верств населення злішній. Розцвітає торгівля і промисел, держава підтримує науку і мистецтва, виховання найширших верств

народу забезпечені великою кількістю бібліотек і нових шкіл, зокрема фахових. В шкільництві, яке являється гордістю Ч.С.Р., держава йде за духом часу в чолі з європейських народів. Своїм стремлінням до виховання населення, як також мировою політикою, стала Чехословаччина відомою в цілому світі. Велике значення має Чехословаччина в Малій Згоді і в Союзі Народів, де таке важливе місце займає керівник закордонної політики Ч.С.Р. д-р Е. Бенелі.

І ми Українці, що лише стоїмо перед подібними же завданнями в будові своїї самостійності, мусимо схилити свої голови перед генієм народу, який в таких тяжких умовах устояв і розвинувся на міжнародному форумі, захищаючи свою національну честь і право на вільне життя серед культурних народів Європи.

Наближаючись до визначного менту ювілейного року, 28. жовтня, не можемо ми не згадати слів, з якими звертається до молоді старше покоління Чехословацького народу:

«Тільки віру майте, що правда і добро переможе, любов майте до праці, яка не є прокляттям, а благословенням, а краса життя буде вам придана.»

К. Подільський,
проф. гімн.

Шкільні відомості.

I. Класи й приміщення гімназії.

Гімназія з початку 1927-28 шк. року мала чотири класи, а саме: I, III, V, VII. Крім цих клас були ще підготовчі курси II і IV кл., в яких навчання відбувалось згідно з програмом реф. реальн. гімназії, але ці курси не були визнані чеською шкільною владою. Після інспекції ці класи були затверджені перед Різдвяними святами декретом Чсл. Міністерства шкільництва й народної освіти ч. 156.242 V-27. з 21. грудня 1927 року. Таким чином, з січня 1928 року гімназія мала шість клас, а саме: I, II, III, IV, V і VII.

Навчання в гімназії провадилось згідно з програмом, який принятий в чеських державних реформованих реальних гімназіях з тією тільки різницею, що замісць релігії відбувалися виховні години, а другою чужою мовою поруч французької була чеська мова. Німецька мова була необовязковим предметом.

Навчання в гімназії в Празі відбувалося чотири рази на тиждень у будинку Будовцової школи (Мала Страна, Кармелітська вул.), а дівчі на тиждень в будинку державної реальної школи (Мала Страна, Новодворська вул.) від 1 год. 30 хв. до 7 год. веч.

Дирекція гімназії приносить в імені школи найщирішу подяку Земській Шкільній Раді й Господарському Урядові міста Праги за те, що вони ласково дозволили користуватися помешканнями зазначених вище шкіл.

Після переїзду гімназії до містечка Ржевниць навчання весь час відбувалося в будинку місцевої школи, за ласкавий дозвіл безплатно користуватися помешканням якої, а також шкільними збирками й приладдям, Дирекція гімназії вважає своїм приємним обовязком скласти найщирішу подяку місцевій Шкільній Раді, а головної її голові п. Й. Сухому, Дирекції школи в особі п. директора К. Цвака й місцевому Громадському Урядові, в особі бувшого старости п. В. Саділка і теперішнього старости п. Ф. Гржебіка.

II. Учительський збір.

A. Зміни.

Директор гімназії проф. д-р Ярема Яким мав відпустку із-за хороби з 1. вересня 1927 року до 1. лютого 1928 року. Після закінчення відпустки з огляду на переобтяження працею в Укр. Нед. Інституті залишив роботу в гімназії.

Під час відпустки проф. д-ра Яреми Якима обовязки директора гімназії виконував проф. Кобиляський Іван.

31. лютого 1928 року директором гімназії був призначений проф. д-р Артимович Агенор.

Інж. доц. Риндик Степан залишив 1 вересня 1927 року службу в гімназії із-за браку годин.

Від 1. листопаду 1927 р. до 1. січня 1928 року під час хороби пр. Богацької Валерії викладала французьку мову пані Шимановська Оксана.

П. Бон Ярослав, учитель чеської мови, залишив службу в гімназії 5. листопаду 1927 р. із-за переїзду гімназії до Ржевниць, а замісць його почали викладати чеську мову вчителі місцевої горожанської школи: в I класі панна Постпішильова Божена, в II кл. п. Валек Владімір, в III кл. п. Бамбас Теодор, в IV кл. п. Сухан Карел, в V і VII кл. п. Ружичка Ярослав.

П. Сулянова Гелена, учительниця горожанської школи в Ржевницях, викладала чеську мову в I класі замісць учит. Постпішильової Божени з 10. лютого 1928 року до 15 квітня 1928 року.

Дир. горожанської школи в Ржевницях п. Цвак Карел викладав чеську мову в I кл. з 15. квітня до кінця шкільного року.

Інструктор Зарицький Володимир заступав під час хороби пр. Хлюра Марка з 19. травня 1928 року до 9. червня 1928 року.

Шкільний лікар д-р Кметь Микола залишив 1. травня 1928 року працю в гімназії, а на його місце прибула д-р. Біднова Оксана.

Б. Учительський збір під кінець шкільного року.

1. Д-р. **Артимович Агенор**, проф. Українського Університету й Українського Педагогічного Інституту в Празі, — директор.
2. **Вогацька Валерія**, франц. мова II, III, IV, V, VII кл., — 19 год.. господар IV кл.
3. **Бамбас Теодор**, фаховий учитель горожанської школи, чеська мова III кл., — 3 год.
4. **Валек Владімір**, фаховий учитель горож. школи, чеська мова II кл., — 3 год.
5. **Галаган Микола**, природознавство II кл., — 2 год. викладав безоплатно, за що Дирекція приносить щиру подяку.
6. **Кобилянський Іван**, укр. мова II, III, IV, V, VII кл., вих. год. II кл., — 20 год., виконував обовязки директора гімназії з 1. вересня 1927 року до 1. лютого 1928 року, секретар Педаг. Ради з 1. березня 1928 р., бібліотекар.
7. **Кравець Остап**, матем. I, II, III, IV, V, VII, нар. геом. II, III, IV, V, VII кл., — 31 год., секрет. Педаг. Ради з 1. вересня 1927 р. до 1. березня 1928 року, господар VII кл.
8. **Любинецький Мирон**, лектор укр. мови в Карловому університеті, латина VII кл., — 8 год.
9. **Майстренко Іван**, природ. I, IV, V, VII кл., хемія V кл., фізика III, IV, VII, геогр. I кл., — 23 год., господ. I кл.
10. **Шаливода Іван**, малюв. I, II, III, IV кл., гімн. I, II, III, IV, V, VII кл., — 25 год., господ. II класи.
11. **Пасічник Трохим** був цілий рік на відпустці із-за хороби.
12. **Подільський Кость**, геогр. II, III, IV, V кл., лат. V кл., укр. мова I кл., красноп. I кл., вих. IV., — 20 год., господар V класи.
13. **Ружичка Ярослав**, фаховий учит. горож. школи, чеська мова V, VII кл., — 5 год.
14. **Сухан Карел**, фаховий учитель горож. школи, чеська мова IV кл., — 3 год.
15. **Хлюр Марко**, історія I, II, III, IV, V, VII кл., географія VII кл., вих. год. I, III, V кл., — 20 год., господар III кл.
16. **Цвак Карел**, директор горожанської школи в Ржевницях, чеська мова з 15. квітня 1928 р. в I кл. — 5 год.

В. Учителі необовязкових предметів.

Даченкова Ніна, лектор Укр. Педагогічного Інституту, співи — 5 год.

Любинецький Мирон, німецька мова III, IV, V, VII кл., — 8 год.

Шаливода Іван, ручна праця I, II, III, IV кл., — 4 год.

Шкільний лікар д-р. Біднова Оксана з 1. травня 1928 року.

III. Хроніка.

Шкільний рік почався 1. вересня 1927 року. — 28. жовтня відбулося в Будовцовій школі свято девятирічковин проголошення незалежності Чехословацької Республіки з таким програмом: вступне слово заступника директора проф. Кобилянського Ів., реферат проф. Подільського К., декламації, співи, гра на бандурі, гімн. — 5. листопаду гімназія переїхала з Праги до Ржевниць біля Праги. — 28. листопаду під час двох останніх лекцій відбулося святкування 40-літнього ювілею літературної праці письменниці Ольги Кобилянської, яке складалося з викладу заступника директора проф. Кобилянського Ів. про творчість О. Кобилянської, відповідних декламацій і співів. — 26. грудня гімназія брала участь в урочистому відкриттю на площі м. Ржевниць ялинки, яку влаштовувала окружна комісія опіки над дітьми. — 8. січня 1928 року була влаштована в салі «Grand-Hotelu» в Ржевницях шкільна вечірка, під час якої учнями й ученицями гімназії були поставлені дві п'єси, а саме: «Зимова королівна» і «Св. Миколай», виконані українські народні танці й проспівані колядки. — 6. лютого приступив до виконання обовязків директора гімназії проф. д-р Артимович Агенор. — 7. березня в день роковин народження пана Президента Ч.С.Р. Т. Г. Масарика всі вчителі й учні гімназії були вранці на свята, яке влаштували в честь пана Президента чеські школи в Ржевницях, а по обіді замісце двох останніх лекцій відбулося гімназ. свято, під час якого директор гімназії проф. д-р Артимович Аг. сказав вступне слово, проф. Хлюр М.

прочитав реферат «Діяльність Президента Масарика за час світової війни», учні й учениці продекламували українські й чеські вірші, а хор проспівав кілька пісень. — День 25. березня був присвячений памяті Т. Г. Шевченка; в його честь відбулася шкільна вечірка з промовою проф. Кобизького на тему: «Шевченко у чехів», рефератом (чеською мовою) фахового вчителя Ружички Ярослава на тему «Т. Г. Шевченко»; живі картини з декламаціями ілюстрували під акомпанемент співів шкільного хору окремі твори Т. Г. Шевченка. — 21. травня приїздила комісія, зложеня з представників Міністерства шкільництва й народної освіти, Міністерства закордонних справ і Чсл. Червоного Хреста, для перебрання як шкільного, так і інтернатського майна. — 24. травня гімназію відвідав п. Ректор Українського Педагогічного Інституту ім. Мих. Драгоманова в Празі проф. д-р. Сімович В. і побував на лекціях у всіх класах. — 26. травня учні старших клас їздили до Праги на Шевченківське свято, яке влаштовував Укр. Педаг. Інститут у Празі. — Навчання закінчилося 27. червня загальною прогулкою всіх учнів через Карлштейн до св. Івана під скалою, а звідтіль через Сербско-Карлштейн і Задню Тржебань назад до Ржевниць. — 28. червня відбулася роздача свідоцтв.

IV. Інспекція.

16. грудня 1927 р. відвідала гімназію комісія, зложеня з представника Міністерства закордонних справ п. консула д-ра Зенона Завазала, представника Міністерства шкільництва й народної освіти проф. Йозефа Урбана, директора академічної гімназії в Празі й інспектора українських емігрантських шкіл в Ч.С.Р. проф. Франтішка Лакомого, представника Чсл. Червоного Хреста д-ра Кельнера і п. ректора Укр. Педагог. Інституту в Празі проф. д-ра Вас. Сімовича. Ця комісія детально оглянула інтернат, а потім побувала в гімназії на лекціях у всіх класах.

V. Шкільна лектура.

1. З латинської мови.

Класа VII. Tit. Livius: Ab urbe condita, lib. I. с. 1—13, 20—28, 30—34.

Sallustius Crispus: Bellum Iugurthinum с. 1—12, 15—24, 28—34.

M. Tullius Cicerо: In Catilinam oratio I.

Vergilius Mago: Aen. lib. I. 1—571.

2. З чеської мови.

Класа VII. Čelakovský: Ohlasy. Erben: Kytice z pověsti. Němcová: Babička, Pan učitel.

VI. Іспити зрілості.

20. лютого 1928 року відбулися іспити зрілості для репробантів. До іспитів приголосилося 5 чоловік, що були репробовані на матуральних курсах у Йозефові й Празі. Свідоцтво зрілості до студій у високій технічній школі набули: Яцуляк Т. і Жук С. Репробовані були: 1 екст. на 1 рік, а 1 на н'означений час. Перед іспитом відступив із-за хороби 1 екстерніст.

Іспити зрілості відбулися під головуванням делегата Мін. шк. й нар. освіти проф. Франтішка Лакомого, директора академічної гімназії в Празі.

VII. Фізичне виховання.

Гімнастика. Навчання гімнастики як для хлопців, так і для дівчат відбувалось у шкільному році 1927—1928 нормально. Відвідувало гімнастику 58 учнів та 38 учениць. Звільнені були від гімнастики 3 хлопці та 4 дівчини. Гімнастика (сокільська, шведська та пластичні рухи) велася в межах приписаного програмі.

Руханкові гри та легка атлетика влаштовувалися в гімнастичній салі та на грищі. Найбільших успіхів у минулому шкільному році досягнуто в киданій (házená) та валі-болі.

Спортивні дружини (валі-бол, киданя) вправлялися систематично й брали участь в змаганнях з подібними чеськими та українськими (студенськими) дружинами. Таких змагань протягом минулого року відбулось 18, із них 14 закінчилося перемогою дружин гімназії.

Вправи в «Соколі». В місцевому чеському «Соколі» були записані та відвували вправи 16 учнів та 10 учениць.

VIII. Виховання у «Пласті».

(Звідомлення проф. К. Подільського.)

Виховні цілі «Пласти» залишились ті самі, що в минулому році, тільки була модифікована практика праці. Організаційна праця переходить уже в ідейно-практичну, чисто пластову діяльність. Молода пластова громада (кіш) в складі 3 хлоп. і 1 дів. відділів, з числом членів 103 (68 хлоп. і 35 дівч.), добре усвідомлена ідейно і практично мусила стати до репрезентації перед своїми чеськими людьми й товариствами, насамперед же перед добре організованою частиною чеських скавтів, «Празьким Скавтом». — Змагання наших відділів в організ. «Празького Скавта» винесли 2 наших хлоп. відділи на 8. і 9. місяця. Взагалі у всю пластову роботу було вкладено надзвичайно багато сили й старань. І чим більше ми здобували успіхів при праці в чеській скавтській організації, тим привітливішою усмішкою прояснялися обличчя старих досвідчених пластових провідників, і чи не найкращою характеристикою нашої праці були слова Жупного Звітодавця і Заступника Начальника Союза Скавтів Ч.С.Р., Яна Новака, коли він прощаючись з жалем сказав, що з родини «Празького Скавта» відходить така її блискуча складова частина («brillantní složka»).

У минулому 27-28 шк. р. пластуни (ки) гімназії мали до 200 гурткових сходин, до 25 гуртк. прогулок (з того 5 цілоденних), біля 45 сходин відділових, 2 сходин всього пласти й 15 прилюдних виступів.

Більших прогулок в околиці Праги й Ржевниць було влаштовано до 40 зі загальним числом зроблених кілометрів над 300. Прогулки робилися в райони: Гвєзда, Подбаба, Седльце, Шарка, Гржебени, Мишек, поток Кейну, Скалка, Бабка, Озерце б. Галоун, Карліцьке Удолі, Стражні верх, Гласна Тржебань, Черношице, Карлштейн. Крім того, було влаштовано 12 наукових екскурсій, а то: 1) для огляду історичних памяток Праги (храми: Св. Віта, Св. Юра, Градчанські Палаці, Бельведер) під пров. проф. К. Подільського, 2) до музею Гвєзда, 3) до замку Карлштейн, 4) до клаштора на Скальці, 5) до музею-архіву укр. визвольної боротьби в Празі.

З прилюдних виступів слід відмітити: 1) Участь у Всеспортивій Маніфестації в Празі 17-ІХ-1927. 2) Виступ в художньому програмі Всескавтської Академії в Празі 28-Х-1927. 3) Спільна вечірка-забава цілого нашого гімназійного пласти з чеськими XII хлоп. і VI дівоч. відділами «Празького Скавта» 30-Х-1927. 4) Участь у пластових легко-атлетичних змаганнях відділів «Празького Скавта» (жовтень). 5) Участь в ідейно-скавтських змаганнях відділів «Празького Скавта» (жовтень 1927). 6) Участь у Загальному Зізді провідників скавтського руху з цілої Чехословацької Республіки 27-28-ІІ-1928. 7) 2 літературні поранки, з яких другий був присвячений Т. Шевченкові (12. лютого і 1. квітня 1928 р.). 8) Академія — вечірка в честь Baden-Powell'a з літературно-музично-вокальними відділами 19-ІІ-28. 9) Показання скавтського фільму «Bud připraven» (Masarykův lidovýchovný ústav) для учнів цілої гімназії 28-ІV-28. 10) Вистава «Невольник» Т. Шевченка 29-ІV-28. 11) Участь в Зізді всіх укр. пластових частин (з Чехословацької пластової області) в Ржевницях 27—28-І-1928. 12) Зустріч з XII хл. і VI дівоч. відділами «Празького Скавта» в Ржевницях в днях 12—13-І-1928. 13) Одноденний спільній табор з 36. відділом «Празького Скавта». 14) Поїздка до Праги репрезентаційного пластового гуртка на свято Празької скавтської Жупи 17-VI-1928. Вакації 1927 р. провели пластуни гімназії в чеських пласт. таборах в районах Хрудіма (біля Пардубіць) і Збріога. Із таборів були зроблені такі екскурсії: з XII відділу: 1) до Хрудіма, 2) до Пардубіць (огляд міста і музея), 3) до Кунстіцької гори, 4) до руїн замку Шамберк, 5) до Спалави (географічний центр Европи), 6) на Огеб. З X відділу: 1) до замку Жебрак, 2) до замку Точник. Деякі пластуни ще були в Кроношах і на Підкарпаттю. Пласт мас прекрасну збірку акварельних малюнків наших пластунів

з-під Крконош (Снєжка) і фотографічний альбом за 4 роки праці.— Крім цього, з ініціативи провідника гімназійного пласти проф. К. Подільського для решти гімназійної молоді була влаштована літня колонія на Сазаві (Поліпси біля Кацова). В колонії було 67 учнів і учениць. Загальний порядок життя був, як у пластовому таборі. З колонії були роблені більші прогулки й одна екскурсія до замку Штернберг над Сазавою.

На весні року 1928. пластуни й пластунки обробили собі городи, на яких посадили бараболю, зеленину і квіти. На великий суботу старанням пласти відправлена Служба Божа, а на Великдень гурток пластунів їздив до Черношиць. Зимою 27-28 р.— влаштований домашній шаховий турнір. На змаганнях при зізді всіх українських відділів 1-й пластовий курінь гімназії ім. гетьмана Ів. Мазепи переміг всі відділи, здобувши майже подвійне число точок, порівнюючи з кождим іншим відділом. Разом Ржевниці вигралі ці змагання проти Праги й Подебрад з відношенням точок 77:22 на нашу користь. В межах ішої організації й з нашої ініціативи були влаштовані змагання в киданій, валейболі і баскетболі з цілковитою майже перевагою наших команд. 29-IV-1928 на Шевченківській вечірці була зроблена збірка пожертв на користь потерпівших під час болгарського землетрусу. Збірка ця винесла кч. 131.40. Гроші були передані через Чехословацький Червоний Хрест, за що ми одержали теплу подяку цієї організації за братерське славянське почуття до братів Болгарів.

Наше пластове гасло: «Бути готовим завжди робити добро і служити Богові й близньому». Наш дзвін: «Служба Україні».

Спираючись на ці загальні ідейні основи пластового руху, іде вперед наша молода пластова громада, маючи за ціль, зокрема, персональне удосконалення: моральне, інтелектуальне і фізичне, а також створення братерства пластової молоді всього світу.

IX. Шкільні екскурсії.

До переїзду гімназії з Праги до Ржевниць відбулися такі екскурсії: під проводом проф. Майстренка — до технічного музею на Градчанах, до Сміховського бровару, до пливового заводу в Міхлях, на гігієнічну виставку в Люцерні й двічі на вежу на Петржині; під проводом проф. Подільського — до Подбаби, до Седльце і до Шарки. Після переїзду гімназії до Ржевниць прогулки в околицях Ржевниць історичного, природничого або географічного характеру відбувалися майже що-тижня, головним чином, під проводом проф. Подільського. З таких прогулок найголовніші: до Бабки (3), до Карлштейну (3), до Тржебані, на Скалку (4), до Mnішка (2), на Каменну (2), до гірського озера біля Галоун (2), на Цедко, до потоку Кейну (2), до Карліцької долини, дорогою по Гржебенах до Шиберного біля Гостоміць, через Mnішецьку дорогу до Кейну й Каменної, до пластового табору біля Галоун, екскурсія через Карлштейн до св. Івана під скалою й екскурсія на «живностенську» вигадку в Ржевницях.

X. Практичні вправи студентів.

В шк. році 1927—28, як і в попередніх роках, гімназія була школою педагогічної практики для студентів Укр. Недаг. Інституту, які дали самостійних пробних лекцій з української мови й історії літератури — 25 (проводив проф. Л. Білецький і лект. Г. Омельченко), з історії — 24 (доц. Хв. Слюсаренко), з географії — 9 (доц. д-р М. Дольницький), з природознавства й фізики 1⁴ (д-р Е. Малик, проф. М. Лорченко), з математики — 30 (лекц. Іщук-Шульгина, доц. д-р Гула і проф. Е. Іваненко), зі співу й музики — 18 (лекц. Н. Дяченкова). Теми для пробних лекцій підбирали вчителі гімназії відповідно до плану й поступу навчання.

XI. Збірки книжок і шкільного приладдя.

- 1) Бібліотека інв. ч.ч. 705, книжок 1.858.
- 2) Природознавство, фізика й хемія інв. ч.ч. 47, річей 86.
- 3) Географія та історія інв. ч.ч. 30, річей 57.
- 4) Математика й нар. геометрія інв. ч.ч. 41, річей 194.
- 5) Ручні праці інв. ч.ч. 28, річей 77.
- 6) Малювання інв. ч.ч. 34, річей 45.
- 7) Шкільний інвентар ч.ч. 10, річей 16.

ХІІІ. Статистичний перегляд.

(Число зі значком + показує учениць, а число праворуч угорі показує приватистів.)

	К л а с а						Разом
	I	II	III	IV	V	VII	
1. Скількість.							
На поч. шк. р. 1927-28	10+8	7+8 ³	16+4	11+8 ¹	10+9	9+6 ¹	63+43 ⁵
Серед року виступ.	0+1	—	—	—	2+1	—	2+2
На кінці 1927-28 шк. року	17	15 ³	20	19 ¹	16	14 ³	101 ⁶
В тому числі:							
звичайних учнів . . .	10	7	16	11	8	9	61
звичайних учениць . . .	7	8	4	8	8	5	40
приватистів	—	—	—	—	—	—	—
приватисток	—	3	—	1	—	2	6
2. Місце народж.							
Україна	4+4	4+0 ³	6+1	3+2	6+1	4+2	27+10 ³
Укр. зем. під Польщ. .	3+2	2+6	8+2	7+6	2+5	3+2	25+23
Інші країни	3+1	1+2	2+1	1+0 ¹	0+2	2+1 ²	9+7 ³
3. Приміщення.							
В Ржевницях в інтер.	10+7	6+8	14+4	11+8	7+8	5+1	53+36
,, у батьк. або род.	—	1+0	1+0	—	1+0	1+1	4+1
,, у чуж. під догл.	—	—	—	—	—	2+0	2+0
Поза Ржевницями . . .	—	0+0 ³	1+0	0+0 ¹	—	1+3 ²	2+3 ⁶
4. Рідна мова.							
Українська	10+7	7+8 ³	16+4	11+8 ¹	8+8	9+5 ²	61+40 ⁶
5. Релігія.							
Православна	7+2	4+5 ³	7+2	6+2 ¹	7+2	5+3 ²	36+16 ⁶
Греко-католицька . . .	3+5	3+3	9+2	5+6	0+6	3+2	23+24
Безконфесійні	—	—	—	—	1+0	1+0	2+0
6. Вік.							
Народж. 1904 р.						0+1	0+1
,, 1909						1+1	1+1
,, 1910						2+2	2+2 ¹
,, 1911				1+0	2+2	1+2	6+2 ¹
,, 1912			0+2	5+1	8+3	2+3	1+0
,, 1913			2+0	2+1	1+2 ¹	2+0	—
,, 1914	5+0	2+1	4+1	0+1	—	—	7+3 ¹
,, 1915	3+1	3+3 ¹	4+1	—	—	—	11+3
,, 1916	1+2	0+1 ¹	—	—	—	—	10+5 ¹
,, 1917	0+2	0+1 ¹	—	—	—	—	1+3 ¹
,, 1918	1+2	—	—	—	—	—	0+3 ¹
7. Необов. предмет.							
Німецька мова.	—	—	16+4	11+8	8+8	9+5	44+25
Спів	10+7	7+8	16+4	11+8	8+8	9+4	61+39
Ручна праця.	10+7	7+8	16+4	11+8	—	—	44+27

	К л а с а						Разом
	I	II	III	IV	V	VII	
8. Класифікація.							
а) Допов. шк. р.26-27:							
Повтор. іспит склали .	—	3+2	—	2+0	2+0	—	7+2
Повтор. іспит не скл. .	—	1+1	—	0+1	—	—	1+2
Загальний вислід у шк. р. 1926-27:							
Визначно здатні . . .	—	1+0	—	1+1	1+0	1+2	4+3
Здатні	—	12+4	—	8+7	8+5	8+3	36+19
Нездатні	—	1+1	—	0+1	—	3+0	4+2
Некласифіковані . . .	—	—	—	—	—	1+0	1+0
б) На кінці ш. р.27-28:							
Визначно здатні . . .	3+2	0+0 ²	2+0	—	0+1	1+0	6+3 ²
Здатні	6+3	6+8 ¹	13+3	8+6	6+6	8+4 ¹	47+30 ²
Нездатні	1+1	—	—	—	0+1	—	1+2
Повторні іспити . . .	0+1	1+0	1+1	2+1	2+0	—	6+3
Некласифіковані . . .	—	—	—	1+1 ¹	—	0+1 ¹	1+2 ²

XIII. Спис учнів під кінець шкільного року.

К л а с а I. 1. Богун Богдан, Відень (Австрія). 2. Богун Тарас, Відень (Австрія). 3. Джуфер Ірина,* Головецько (Галичина). 4. Калина Петро,* Ондавка (Словаччина). 5. Кичун Володимир, Жужіль (Галичина). 6. Кощук Петро, Піщанка (Поділля). 7. Кравець Валентина,* Зеленянка (Поділля). 8. Мельник Ярослава, Лозна (Поділля). 9. Прус Євдокія, Великі Барки (Галичина). 10. Смола Марія, Ондавка (Словаччина). 11. Тимофієва Ірина (Полтава). 12. Ткаченко Григорій,* Берестечко (Волинь). 13. Трутенко Володимир, Липовець (Київщина). 14. Трутенко Ігор, Глухів (Чернігівщина). 15. Черняхівський Федір,* Берестечко (Волинь). 16. Якимова Стефанія, Воля Кобилянська (Галичина). 17. Яцків Йосип, Брошнів (Галичина).

ІІ к л а с а . 1. Вергун Іван, Цеблів (Галичина). 2. Воронецька Аполінарія, Берестечко (Волинь). 3. Воронецька Марія, Берестечко (Волинь). 4. Заклинська Олена, Жабс (Галичина). 5. Звонок Михайло, Львів (Галичина). 6. Корнійчук Ніна, Берестечко (Волинь). 7. Кощук Євген, Піщанка (Поділля). 8. Онищук Наталка, Карловка (Галичина). 9. Паславська Софія, Любачів (Галичина). 10. Соловйов Всеволод, Шепетівка (Волинь). 11. Сквирчинська Софія, Хотин (Бесарабія). 12. Статник Вікторія, Акерман (Бесарабія). 13. Терлецький Микола, Харків. 14. Хлюр Тарає, Ніжин (Чернігівщина). 15. Худий Іван, Нью-Йорк (Америка). 16. Приватистка Садовська Ірина, Вовчанськ (Харківщина). 17. Приватистка Чередієва Ірина,* Камянець Подільський. 18. Приватистка Чернявська Аріядна,* Сміла (Київщина).

ІІІ. к л а с а . 1. Біла Катерина, Горайці (Галичина). 2. Богун Людмила, Кіцмань (Буковина). 3. Бугаїв Михайло, Полтава. 4. Грицик Марія, Горайці (Галичина). 5. Джуфер Володимир, Головецько (Галичина). 6. Заклинський Святослав, Кутна Гора (Чехія). 7. Кінчук Остап, Самбір (Галичина). 8. Кравчук Василь, Київ. 9. Лисий Богдан, Миколаїв (Галичина). 10. Лисий Євген, Кошляки (Галичина). 11. Маруняк Володимир, Рожубовичі (Галичина). 12. Маруняк Степан, Рожубовичі (Галичина). 13. Опаренко Михайло, Київ. 14. Риндик Мирослав,* Бірзула (Поділля). 15. Сосницький Богдан,* Кошляки (Галичина). 16. Тимешко Олександра, Київ. 17. Трутенко Всеволод, Глухів (Чернігівщина). 18. Хома Василь, Терпилівка (Галичина). 19. Шаповал Микола, Нові Санжари (Полтавщина). 20. Якубовський Олександер, Петровськ (Кавказ).

К л а с а IV. 1. Безсонів Володимир, Могилів (Поділля). 2. Джуфер Марія, Підгірці (Галичина). 3. Домбровська Одарка, Ворона (Галичина). 4. Кобилянський Юліян, Чернівці (Буковина). 5. Корнійчук Петро, Берестечко (Волинь). 6. Кравчук Зинаїда, Київ. 7. Ліщинський Микола, Брошнів (Галичина).

чина). 8. Ліщукевич Михайло, Берестечко (Волинь). 9. Машовець Михайло, Крушановичі (Чернігівщина). 10. Слюзар Кліментина, Кути (Галичина). 11. Сорока Михайло, Гнилиці Великі (Галичина). 12. Сподарик Софія, Лавочне (Галичина). 13. Хлюр Зинаїда, Ніжин (Чернігівщина). 14. Хмарук Антін, Берестечко (Волинь). 15. Швед Євгенія, Нагірці Малі (Галичина). 16. Юзефович Михайло, Лисянка (Київщина). 17. Янківський Людвік, Бережани (Галичина). 18. Янківський Станіслав, Бережани (Галичина). 19. Яцків Емілія, Брошинів (Галичина). 20. Приватистка Івасюк Оксана, Катеринодар (Кубань).

Класа V. Воронкевич Тетяна, Модлін (Польща). 2. Гарасимів Олег, Комарно (Галичина). 3. Гудзій Микола, Київ. 4. Змієнко Всеволод, Одеса. 5. Каплинський Юрій, Олександровськ (Катеринославщина). 6. Корженевська Іванна, Рокшиці (Галичина). 7. Кучерів Віктор, Кременець (Волинь). 8. Онищук Мирослава, Карлів (Галичина). 9. Паславська Олена, Любачів (Галичина). 10. Підмалівська Марія, Бичків (Підкарпаття). 11. Приходько Євген, Камянець Подільський. 12. Сподарик Олена, Лавочне (Галичина). 13. Стаків Ірина,*) Перемишль (Галичина). 14. Тимешко Ірина, Чернігів. 15. Химич Василь, Житомир. 16. Юзефович Микола, Лисянка (Київщина).

Класа VII. 1. Антонович Марина, Київ. 2. Галаган Борис, Стурдзівка (Бесарабія). 3. Гарасимів Всеволод, Комарно (Галичина). 4. Григорій Мирослав, Камянець-Подільський. 5. Домбровський Маркіян, Ворона (Галичина). 6. Звонок Філипа, Тустановичі (Галичина). 7. Калер Марія, Тарнобжег (Галичина). 8. Коваль Володимир, Київ. 9. Макаренко Василь*) Київ. 10. Пачовський Роман, Рава Руська (Галичина). 11. Підмалівський Микола, Бичків (Підкарпаття). 12. Татаруля Сергій, Глухів (Чернігівщина). 13. Шаповал Тетяна, Максимівка (Полтавщина). 14. Шимановська Оксана, Лозанна (Швейцарія). 15. Приватистка Івасюк Галина, Армавір (Кубань). 16. Приватистка Мазепа Галина, Петроград.

XIV. Інтернат гімназії.

Інтернат поділяється на два відділи: хлоп'ячий і дівочий. У Празі хлоп'ячий інтернат поміщався у військовому баракі на вул. Шефлєго ч. 5. на Погорельці, а дівочий — у баракі Чел. Червоного Хреста під Кадеткою. Барак, в якому жили дівчата так-сяк відповідав ще своєму призначенню, хоч і мав багато неезручностей. Але барак, в якому містився хлоп'ячий відділ, крім того що був занадто тісний, не відповідав жадним гігієнічним умовам і почав уже поволі розвалюватися. Переезимувати в такому баракі нічого було й думати. Всі спроби Дирекції гімназії і Чел. Червоного Хреста знайти в Празі відповідне помешкання для інтернату не мали успіху із-за перенаселення Праги. Довелось шукати помешкання для інтернату, а разом і для школи, щоб учні не витрачали грошей і часу на поїздки з інтернату до школи й назад, поза Прагою, але недалеко від неї, бо студенти Укр. Педагогічного Інституту мусили приїздити до гімназії на практичні вправи. Після довгих пошукувань таке помешкання знайшлося у містечку Ржевницях, що лежить в 25 кілометрах від Праги на залізничному шляху Прага — Пільзен, над річкою Берункою, в здоровій кліматичній місцевості у підніжжя гір Гржеben. Для гімназії місцевою школільною радою, громад. урядом і дирекцією школи були безоплатно уділені помешкання Ржевницької школи, а для інтернату були наняті три будинки (віли): один для дівчат, а два для хлопців. Учні були розміщені в кімнатах, 5 чоловік в кімнаті, тоді як у Празі в одній кімнаті жило 25 учнів. У Ржевницяхявилась можливість організовувати свою кухню, з якої учні могли одержувати свіжу, смачну їжу, а до того що й значно дешевшу, ніж то було в Празі.

Життя в інтернаті проходить згідно з регуляміном, встановленим Педагогічною Радою гімназії. Вільний час учні використовують для прогулок, спорту, гурткових сходин, підготовки до вистав, ріжного роду забав і т. п.

В інтернаті на кінці 1927-28 шк. р. жило 53 хлопці й 36 дівчат.

У хлоп'ячому відділі інструкторами були: п. Зарицький Володимир (абсолвент Укр. Педаг. Інституту в Празі), п. Іржаківський Петро (абсолвент Укр. Пед. Інституту в Празі, і п. Сохацький Василь (абсолвент Укр. Пед. Інституту в Празі); в жіночому відділі — п. Кандиба Віра — виховниця (скінчила Бестужівські курси в Петрограді), п. Шляхтиченкова Лідія — інструкторка (скінчила Укр. Пед. Інститут в Празі) і п. Григорукова Іванна — інструк-

*) Із відзначенням.

торка (скінчила Укр. Педаг. Інститут у Празі). Господар інтернату — п. Лисий Іван.

XV. Матеріальна підтримка учнів.

На допомозі	Класи гімназії						Разом	Міс. до- помога м. шк й нар. осв.
	I	II	III	IV	V	VII		
Мініст. шк. ї нар. поза ін- тернат.	10+7	6+8	14+4	11+8	7+8	5+1	53+36	39.040 к.ч.
	1+0	2+0	0+0 ¹			3+2 ¹	6+4	
На утриманні батьків		0+0 ²			1+0	1+2 ¹	2+6	

До 1. січня 1928 року допомогу видавало Міністерство закордонних справ; з 1. січня, коли гімназія перейшла до Міністерства шкільництва й народної освіти, цю допомогу перебрало на себе Міністерство шкільництва й народної освіти.

Крім цього, з часу переїзду гімназії до Ржевниць, це бо з листопаду 1927 року, Чсл. Червоний Хрест видав допомогу на опал і помешкання в сумі 5.000 к.ч.

XVI. Стан здоровля учнів.

Загальний медичний огляд учнів (иць) був зроблений шкільним лікарем на початку й на кінці шкільного року. З порівнання наслідків огляду можна сконстатувати, що загальний стан здоровля за цей рік завдяки переїзду гімназії з Праги до Ржевниць поліпшився, бо учні в Ржевницях живуть у кращих з гігієнічного боку помешканнях, весь вільний час проводять на свіжому повітрі й значно краще харчуються. В кінці червня всіх учнів важили, причім виявилось, що

6,5% учнів не змінило своєї ваги,
14,3% „ зменшило свою вагу, а
79,2% „ виказало приріст на вазі.

Найбільший приріст є 5 кг., а найбільший убуток 2,5 кг. Учням, які виказали убуток на вазі, призначене побільшене харчування. З окремих захворювань можна відмітити такі:

1. Angina	38	учнів,	34	ученици
2. Parotitis epidemica	7	..	4	„
3. Furunculosis	21	„	11	„
4. Influenza	9	„	6	„
5. Reumatismus subact..	3	„	4	„
6. Otitis media.	3	„	1	„
7. Infract. epicond. medial.	1	„	—	—
8. Hordeolum	2	„	—	—
9. Laringitis acuta	1	„	—	—

Крім того, одна учениця IV кл., яка мала osteomyelitis femoris acuta, була відправлена на хірургічну клініку в Празі, де їй була зроблена операція, а одну ученицю VII кл. Чсл. Червоний Хрест узяв на лікування до санаторії для туберкульозних в Жамберку.

Список підручників на 1928-29 шк. рік.

Класса II. Курило: Грам. укр. мови II. — Крушельницький: Чит. VI. Fr. Mužsk: Květen II. — Müller: Cvič. II. — Dr. Pešek: Z domova a ciziny II. — Dr. Nikolau: Učeb. zeměpisu pro II. tř. — Pover-Vojtěch: Uč. franc. I. — L. Červenka: Aritm. pro II. tř. — Valouch: Měřitví. — Вагнер: Природознавство III.

К л а с а III. Смаль-Стоцький і Гартнер: Грамат. укр. мови. — Крушельницький: Чит. VII. — Jursa: Vzkříšení III. — Müller: Cvičeb. jaz. čes. III. Pover-Vojtíšek: Uč. jaz. franc. II. — Hanuš: Cvič. jaz. něm. — Červenka: Aritm. pro III. tř. — Valouch: Měřictví. — Dr. Pešek: Z domova a ciziny III. — Dr. Nikolau: Uč. zeměp. III. — Шіндлер: Фізика.

К л а с а IV. Крушельницький: Чит. VIII. — Домбровський: Укр. стил. i ритміка. — Jursa: Vzkříšení III. — Müller: Cvič. jaz. čes. IV. — Pover-Vojtíšek: Uč. jaz. franc. II. — Hanuš: Cvič. jaz. něm. — Bidlo-Hýbl-Šusta: Dějiny starověku. — Dr. Nikolau: Uč. zeměpisu IV. — Рудницький: Початк. геогр. України. — Bydžovský: Arit. pro IV. — VII. tř. — Vojtěch: Geometrie pro IV. a V. tř. — Bydžovský: Sbírka úloh z matem. — Гірняк: Минерал. i хемія.

К л а с а V. Барвінський: Історія укр. літ. I. — Возняк: Старе укр. письменство. — Leder: Maj IV. — Hötzl-Hraba-Ottová: Cvič. jaz. česk. I. — Kudrnovský: Cvič. jaz. lat. pro V. — VI. tř. — Kudrnovský: Lat. mluvnice pro rrg. — Pover-Vojtíšek: Uč. jaz franc. III. — Ježek-Kašik: Deutsches Lesebuch für V. VI. Kl. — Bidlo-Šusta-Hýbl: Všeob. dějepis II. — Дорошенко: Курс історії України. — Dr. Nikolau: Uč. zeměpisu pro vyšší tř. — Bydžovský: Aritmetika pro IV. — VII. tř. — Vojtěch: Geometrie pro IV. a V. tř. — Bydžovský: Sbírka úloh. — Pithard-Seifert: Základy deskr. geom.

К л а с а VI. Барвінський: Історія укр. літ. I—II. — Крушельницький: Вибір з укр. письменства I. — Саха: Přehled dějin lit. české. — Rufer-Horčička — Česká čítanka III. — Kudrnovský: Cvič. jaz. lat. — Kudrnovský: Latinská mluvnice. — Др. Артимович: Латинська читанка — Brandt: Výbor z básní Ovidiových. — Pover-Vojtíšek: Uč. jaz. franc. III. — Pover-Vojtíšek: Lectures choisies. — Pover-Vojtíšek: Grammaire franſ. — Ježek-Kašik: Deutsches Lesebuch. — Bidlo-Hýbl-Šusta: Všeobecný dějepis pro vyšší tř. — Dr. Nikolau: Uč. zeměpisu pro vyšší tř. — Bydžovský: Aritmetika II. — Vojtěch: Geometrie pro VI. tř. — Bydžovský: Sbírka úloh. — Valouch: Tabulky logaritmické. — Pithardt-Seifert: Základy deskr. geom. — Rosicky-Trapl: Botanika pro vyšší tř. — Dr. Voldřich a Bayer: Zoologie pro vyšší tř. — Mašek a Němeček: Chemie III.

К л а с а VIII. Барвінський: Історія укр. літ. II. — Крушельницький: Вибір з укр. письменства II. — Pulec: Novočeácké písemnictví v přehledných otázkách. — Vykoukal-Holeček: Čítanka pro IV. tř. stř. šk. — Kudrnovský: Latinská mluvnice. — Hrubý-Hrdina: Cvičebná kniha jaz. lat. — Dr. Brtnický — Cicero Disput. Tuse-Hanásek-Kaska: Výbor ze spisů Tacitových. — Hofmeister: Horatius. — Dr. Jiráni: Výbor z límecké lyriky. — Pover-Vojtíšek: Lectures choisies. — Pover-Vojtíšek: Grammaire franſaise. — Kadlec: Deutsches Lesebuch. — Bidlo-Hýbl-Šusta: Všeobecný dějepis III. — Pekař: Dějiny českoslovenaké. — Baxa-Nikolau: Českosl. vlastivěda. — Bydžovský: Aritmetika II. — Vojtěch: Geometrie pro VII. tř. — Bydžovský: Sbírka úloh. — Valouch: Tabulky logaritmické. — Pithardt-Seifert: Základy deskr. geom. — Dr. Voldřich a Kratochvíl: Geologie pro VII. tř. — Левицький: Фізика для вищих клас. — О. Drálová: Úvod do filosofie.

Д-р А. Артимович,
директор.

Друкъ „Legiografie“, Praha-Vršovice, Sámová 665.